

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu

LOP.410.007.09.2018
P/18/005

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/005 – Wykonywanie przez gminy zadań zakresu gospodarki mieszkaniowej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontrolerzy	Agnieszka Roszczak-Fedorowicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/58/2018 z dnia 25 czerwca 2018 r. Wojciech Goleński, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/57/2018 z dnia 25 czerwca 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Środowiskowy Dom Samopomocy ¹ , 47-303 Krapkowice, ul. Osiedle XXX-lecia 23
Kierownik jednostki kontrolowanej	Aleksandra Mrosek, Dyrektor ŚDS ² (dowód: akta kontroli str. 2-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

Prowadzone przez ŚDS dwa mieszkania chronione umożliwiały zapewnienie minimalnych standardów świadczonych w tych mieszkaniach usług. Z wyjątkiem zapewnienia swobodnego dostępu z zewnątrz dla osób niepełnosprawnych ruchowo, spełniały one również minimalne standardy pomieszczeń określone w obowiązujących w tym zakresie przepisach⁴.

ŚDS prawidłowo realizował nałożone na ten podmiot obowiązki związane z pobytem osób uprawnionych w mieszkaniu chronionym. Rzetelnie podejmowane były również działania zmierzające do wyegzekwowania zaległości od osoby, która przebywała w jednym z ww. mieszkań chronionych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 12 z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*⁵ do zadań własnych gminy należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych. Mieszkanie chronione, w myśl art. 53 ust. 2 tej ustawy, jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione ma zapewnić

¹ Dalej: ŚDS.

² Od 1 września 2008 r. Dalej: Dyrektor.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁴ W okresie objętym kontrolą obowiązywało: rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie mieszkań chronionych (Dz. U. poz. 305) uchylone z dniem 1 marca 2018 r., w związku z nowelizacją przepisów o pomocy społecznej, a następnie rozporządzenie Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych (Dz. U. z 2018 r. poz. 822).

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1769, ze zm. Dalej: ustawa o pomocy społecznej.

warunki do integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia samodzielnego funkcjonowania w środowisku⁶. W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy Krapkowice⁷ funkcjonowały dwa mieszkania chronione⁸. Były one prowadzone przez jednostkę organizacyjną gminy - Środowiskowy Dom Samopomocy w Krapkowicach na podstawie uchwały Nr XXI/331/2013 Rady Miejskiej w Krapkowicach z dnia 11 września 2013 r. *w sprawie utworzenia mieszkań chronionych w strukturach Środowiskowego Domu Samopomocy w Krapkowicach*⁹. W Statucie ŚDS wskazano m.in., że do jego podstawowych zadań należy m.in. prowadzenie mieszkań chronionych (w ramach tego zadania ŚDS sprawował pieczę nad właściwym funkcjonowaniem mieszkania chronionego, zapewniając bezpośredni nadzór opiekuna mieszkania chronionego oraz obsługę techniczną i administracyjną). Decyzje o skierowaniu do korzystania ze wsparcia w mieszkaniu chronionym wydawane były przez Kierownika OPS, upoważnionego w tym zakresie przez Burmistrza Krapkowic¹⁰. Umowy z najemcami takiego mieszkania zawierał natomiast Dyrektor ŚDS, który działał na podstawie stosownego pełnomocnictwa udzielonego przez ww. organ gminy.

(dowód: akta kontroli str. 2-5)

W okresie objętym kontrolą w ŚDS obowiązywał *Regulamin organizacji i zasad funkcjonowania mieszkania chronionego* określony w załączniku do Zarządzenia nr 7 Dyrektora ŚDS z dnia 16 września 2013 r. W ww. regulaminie określono m.in. zasady organizacji mieszkania chronionego, prawa i obowiązki najemcy oraz działania skutkujące rozwiązaniem umowy najmu, a także obowiązki opiekuna mieszkania chronionego. Zasady odpłatności za pobyt w mieszkaniach chronionych zostały uregulowane w dwóch uchwałach Rady Miejskiej w Krapkowicach¹¹ podjętych na podstawie art. 97 ust. 5 ustawy *o pomocy społecznej*. Zgodnie z zapisami ww. uchwał odpłatność za pobyt w mieszkaniu chronionym uzależniona była od dochodu osoby lub rodziny uprawnionej do takiego wsparcia, w odniesieniu do kryterium dochodowego wynikającego z art. 8 ustawy *o pomocy społecznej*¹². Jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekraczał kwoty kryterium dochodowego, najemca nie ponosił opłat z tytułu udostępnienia mieszkania chronionego.

(dowód: akta kontroli str. 5, 6-9)

⁶ Na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. *o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją programu "Za życiem"* (Dz. U. poz. 1292) znowelizowano m.in. art. 53 ustawy *o pomocy społecznej*. Zgodnie z tą nowelizacją, od 1 marca 2018 r. mieszkanie chronione w zależności od celu udzielania wsparcia, prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane (art. 53 ust. 3 po nowelizacji). Zgodnie ze znowelizowanym art. 53 ust. 4 ustawy *o pomocy społecznej* w mieszkaniu chronionym treningowym zapewnia się usługi bytowe oraz naukę, rozwijanie lub utrwalanie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia samodzielnego życia.

⁷ Dalej: gmina.

⁸ Mieszkanie nr 1 – dwa miejsca, mieszkanie nr 2 pięć miejsc.

⁹ W okresie objętym kontrolą decyzje przyznające miejsce w mieszkaniu chronionym wydawał Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Krapkowicach.

¹⁰ Zarządzenie Nr 224/2004 z dnia 10 maja 2004 r. *w sprawie udzielenia Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Krapkowicach upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy*.

¹¹ Uchwała Rady Miejskiej w Krapkowicach Nr XXI/332/2013 z dnia 11 września 2013 r. i Uchwała Rady Miejskiej w Krapkowicach Nr XXV/412/2014 z dnia 26 lutego 2014 r. obie w sprawie szczegółowych zasad odpłatności za pobyt w mieszkaniu chronionym.

¹² Od października 2013 r. odpłatność wynosiła: dochód do 100% - bezpłatnie, dochód do 150% - 10% miesięcznej odpłatności, do 200% - 15%, do 250%-20 % i powyżej 250%-25%, a od marca 2014 r.: dochód do 100% - bezpłatnie, dochód do 150% - 10% miesięcznej odpłatności, do 200% - 20%, do 250%-30 %, do 300%-50 % i powyżej 300%-100%.

W okresie objętym kontrolą wydatki poniesione w związku z prowadzeniem mieszkań chronionych (w tym obejmujące wynagrodzenie z pochodnymi osób opiekujących się osobami zamieszkującymi w tych mieszkaniach)¹³ przedstawiały się następująco:

- w 2015 r. – 30 037 zł, w tym: 17 714,57 zł wynagrodzenia i 12 322,43 zł pozostałe wydatki (m.in. zakup energii 5 440,40 zł, zakup materiałów i wyposażenia 3 895 zł, zakup usług 2 437,03 zł);
- w 2016 r. – 54 241 zł, w tym: 19 694,67 zł wynagrodzenia i 34 546,33 zł pozostałe wydatki (m.in. zakup usług remontowych – 16 230,29 zł, zakup materiałów i wyposażenia 7 873,25 zł, zakup energii 6 500 zł, zakup usług 3 942 zł);
- w 2017 r. – 36 406,81 zł, w tym: 19 968,81 zł wynagrodzenia i 16 438 zł pozostałe wydatki (m.in. zakup usług remontowych – 11 180 zł, zakup usług - 2 792 zł, zakup energii 1 814 zł);
- w 2018 r. (do 30 czerwca 2018 r.) – 2 754 zł¹⁴, w tym: m.in. zakup energii 1 374,32 zł, zakup usług remontowych 739,94 zł, zakup materiałów i wyposażenia 384,11 zł.

W latach 2015-2018 (do 30 czerwca) najemcy mieszkań chronionych dokonali z tego tytułu wpłat w kwotach odpowiednio: 642,91 zł, 1 968,10 zł, 2 092,8 zł i 840,32 zł. Udział tych wpływów w wydatkach ŚDS związanych z prowadzeniem ww. mieszkań wynosił: 2%, 5%, 12% i 31%¹⁵.

(dowód: akta kontroli str. 312)

Na podstawie danych zawartych w ewidencji księgowej ŚDS stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą zaległości z tytułu czynszów oraz opłat eksploatacyjnych (w tym z tytułu zużycia wody, energii elektrycznej i wywozu nieczystości) dotyczyły tylko jednego przypadku pobytu w mieszkaniu chronionym. Zaległości najemcy na dzień 30 czerwca 2018 r. wyniosły 4 488,78 zł (na koniec 2016 r. - 726,42 zł, a roku 2017 - 3 013,80 zł).

(dowód: akta kontroli str. 72-73, 192-214, 261-274, 308)

Stosownie do wytycznych rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa budżetów jednostek samorządu terytorialnego (...) ¹⁶ w ŚDS prowadzono księgowania na koncie 221 – *Należności z tytułu dochodów budżetowych*. Według obowiązującej w ŚDS *Polityki rachunkowości*¹⁷ oraz opisu dotyczącego kont analitycznych ustalono, że ewidencja szczegółowa do konta 221 prowadzona była według dłużników i według podziałek klasyfikacji budżetowej. W § 20 *Polityki rachunkowości* określono m.in., że w przypadku zwłoki w spłacie należności, księgowość wysyła do dłużnika wezwanie do zapłaty lub upomnienie (...). Brak reakcji na wezwanie ze strony dłużnika stanowi podstawę do wszczęcia postępowania egzekucyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 72-73, 74-179, 145, 176)

¹³ Plan wydatków ŚDS, w zakresie odnoszącym się do prowadzenia mieszkań chronionych oraz jego realizacja w poszczególnych latach (w %) wynosiły: w 2015 r. 30 037 zł (100%), w 2016 r. 54 529 zł (99%), w 2017 r. 36 410 zł (100%), w 2018 r. 14 000 zł (na dzień 30 czerwca 2018 r. – 20%).

¹⁴ Wydatki na wynagrodzenie przypisano do wydatków ŚDS (wynagrodzenie opiekuna mieszkania chronionego zatrudnionego w ŚDS, połączono z realizacją innych zadań).

¹⁵ Udział wpłat najemców w kosztach związanych z prowadzeniem mieszkań chronionych z pominięciem wynagrodzenia wynosił: 5%, 8%, 27% i 31%.

¹⁶ Dz. U. poz. 1911. Poprzednio, tj. do 31 grudnia 2017 r. obowiązywało rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U., poz. 760).

¹⁷ Zarządzenie Nr 7/2016 Dyrektora ŚDS z dnia 19 września 2016 r. ze zmianami wprowadzonymi 18 grudnia 2017 r.

Badanie dokumentacji dotyczącej rozliczeń z tytułu pobytu w ww. mieszkaniu chronionym oraz podejmowanych przez ŚDS działań związanych z dochodzeniem należności z tego tytułu wykazało, że umowa z osobą, która zalegała z płatnościami zawarta została 1 września 2014 r. na podstawie decyzji kierownika OPS nr PS.MB.5028.1.2014 r.¹⁸. W aneksie nr 5 do tej umowy¹⁹ termin pobytu został przedłużony do 30 kwietnia 2016 r. 10 maja 2016 r. Burmistrz Krapkowic, po uzyskaniu negatywnej opinii kierownika OPS, odmówił przedłużenia okresu obowiązywania umowy, w związku z wyczerpaniem możliwości oferowanej pomocy w ramach korzystania z mieszkania chronionego oraz poinformował dotychczasowego najemcę o obowiązku uiszczenia odszkodowania²⁰. Dyrektor ŚDS w dniu 6 lutego 2017 r. wezwała osobę przebywającą w mieszkaniu chronionym do jego dobrowolnego opuszczenia, w terminie do dnia 31 marca 2017 r. Podjęte zostały również działania w celu pozyskania dla tej osoby mieszkania komunalnego. Od grudnia 2016 r. nie zostały uregulowane przez dłużnika zaległości z tytułu bezumownego zajmowania mieszkania chronionego. W dniu 9 sierpnia 2017 r. mieszkanie to zostało zwolnione, z uwagi na zawarcie przez tą osobę - z Zakładem Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Krapkowicach - umowy najmu innego lokalu mieszkalnego.

ŚDS podejmował działania w celu wyegzekwowania zaległych należności z tytułu pobytu w ww. mieszkaniu chronionym, tj. a/ przekazano w dniu 23 lutego 2017 r. wezwanie do zapłaty zaległości z tytułu odszkodowania za bezumowne zajmowanie mieszkania (dwie noty księgowe z 17 listopada 2016 r. - 54,46 zł i z 14 grudnia 2016 r. - 421,96 zł oraz faktura z dnia 27 stycznia 2017 r. na kwotę 624 zł), b/ przeprowadzono rozmowy z dłużnikiem, udokumentowane notatką służbową z dnia 24 lutego 2017 r. (spotkanie zastępcy dyrektora ŚDS i głównej księgowej ŚDS z ww. osobą) oraz notatką służbową z dnia 20 marca 2017 r., c/ sporządzono przedsądowe wezwanie do zapłaty z dnia 6 marca 2017 r. na łączną kwotę 1 612,22 zł, d/ uzyskano od dłużnika w dniu 5 kwietnia 2017 r. oświadczenie, w którym zawarł deklarację spłaty zadłużenia, e/ w dniu 23 listopada 2017 r. złożono pozew o zapłatę w podstępowaniu upominawczym i w dniu 6 grudnia 2017 r. Sąd Rejonowy w Strzelcach Opolskich wydał nakaz zapłaty. Następnie podjęte zostały działania w celu przymusowego wykonania ww. orzeczenia (komornik sądowy w dniu 6 marca 2018 r. poinformował jednostkę o wszczęciu egzekucji, a w dniu 25 marca 2017 r. o połączeniu postępowań komorniczych w związku z równoczesną egzekucją opłat za najem mieszkania komunalnego).

Na dzień 30 czerwca 2018 r. zaległość nie została wyegzekwowana i wynosiła 4 488,78 zł. Do głównej kwoty dochodzonych należności zostały doliczone odsetki za okres bezumownego zajmowania mieszkania (za które najemca zobowiązany był płacić odszkodowanie). Na dzień 25 maja 2018 r. naliczone odsetki ww. zaległości wynosiły 106,81 zł.

(dowód: akta kontroli str. 73-74, 18-182, 196-307, 309-311)

¹⁸ Umowa najmu zmieniana była pięć, w związku z wydawanymi decyzjami o przedłużeniu okresu najmu lub zmianie wysokości czynszu. W § 2 umowy ustalono termin najmu ww. mieszkania (zgodny z obowiązującą decyzją), a w § 3 wskazano m.in., że: czynsz płatny jest na podstawie otrzymanej noty obciążeniowej, a koszty z tytułu eksploatacji naliczane będą na podstawie miesięcznych odczytów liczników oraz złożonej deklaracji gospodarowania odpadami. Opłatę za czynsz i media najemca miał regulować przelewem na wskazane konto w terminie 14 dni roboczych od daty otrzymania noty obciążeniowej. W § 2 umowy określono również zasady rozwiązywania umowy, zgodnie z którymi każda ze stron miała prawo do rozwiązania umowy, z miesięcznym okresem wypowiedzenia. ŚDS zastrzegł sobie prawo do rozwiązania umowy bez wypowiedzenia w trybie natychmiastowym, w przypadku, gdy m.in. najemca zalega z zapłatą za czynsz lub innych obciążających go płatności przez co najmniej dwa pełne okresy płatności.

¹⁹ Sporządzonego na podstawie decyzji kierownika OPS nr PS.5028.2.2016.MB.

²⁰ Na podstawie art. 18 pkt. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 1234), osoby zajmujące lokal bez tytułu prawnego są zobowiązane do dnia opróżnienia lokalu, co miesiąc uiszczać odszkodowanie.

Dyrektor ŚDS, w powyższej sprawie wyjaśniła, że *najemcy na mocy decyzji administracyjnej wydanej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Krapkowicach korzystali z mieszkania chronionego do dnia 30 kwietnia 2016 r. Na tej podstawie zawarto kolejny aneks do umowy. Po upływie wyznaczonego terminu nie opuścili lokalu, zajmując go bezumownie. Od tego momentu pobyt w mieszkaniu chronionym nie był świadczeniem z pomocy społecznej. Zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, osoby zajmujące lokal bezumownie winny uiszczać comiesięczne odszkodowanie. W związku z powyższym, najemcy byli obciążani płatnością z tytułu odszkodowania, od którego naliczono odsetki z tytułu należności cywilnoprawnej.*

(dowód: akta kontroli str. 314)

Mieszkania chronione mieściły się w budynku ŚDS i składały się z: a/ mieszkanie nr 1 o powierzchni 30,76 m² - jednego pokoju (18,70 m²), wydzielonej kuchni (6,93 m²), łazienki (2,66 m²) i toalety (2,47 m²)²¹, b/ mieszkanie nr 2 o powierzchni 65,70 m² - dwóch pokoi (27,86 m² i 8,67 m²), wydzielonej kuchni (8,99 m²), łazienki (6,98 m²) oraz przedpokoju (3,20 m²)²².

W trakcie kontroli NIK ww. mieszkania chronione były przydzielone osobom korzystającym ze wsparcia²³. Mieszkania te odpowiadały wymaganiom określonym w rozporządzeniach *w sprawie mieszkań chronionych*, m.in. w zakresie minimalnej powierzchni użytkowej przypadającej dla jednej osoby korzystającej ze wsparcia w mieszkaniu chronionym, która nie była mniejsza niż 12m² (§ 6 pkt 1), rodzajów pomieszczeń (§ 6 pkt 2) i niezbędnego wyposażenia (§ 6 pkt 4-8).

(dowód: akta kontroli str. 35-36, 70-71)

W wyniku oględzin ustalono, że mieszkania chronione znajdowały się na pierwszym piętrze budynku ŚDS (do mieszkań tych zapewniono osobne wejście z zewnątrz). W korytarzu na parterze wydzielone było miejsce do przechowywania wózków i rowerów. Klatka schodowa, schody oraz korytarz zostały odnowione i były utrzymane w czystości i porządku. Budynek ŚDS z mieszkaniami chronionymi znajdował się na osiedlu mieszkaniowym (na terenie przy budynku był parking, a całość została ogrodzona). Z zewnątrz stan techniczny budynku nie budził zastrzeżeń.

Podjazd dla wózków usytuowano jedynie przy głównym wejściu do budynku ŚDS. Winda na wyższe kondygnacje również znajdowała się w korytarzu przy głównym wejściu. Brak było jednak możliwości korzystania przez mieszkańców mieszkań chronionych z tej windy, z uwagi na brak swobodnego przejścia korytarzem do części budynku zajmowanej przez te mieszkania (drzwi w trakcie oględzin były zamknięte).

(dowód: akta kontroli str. 26-28, 37-71)

Badaniem szczegółowym w zakresie spełniania warunków określonych w obowiązującym rozporządzeniu *w sprawie mieszkań chronionych*, w szczególności w zakresie jego dostosowania dla potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, objęto mieszkanie chronione nr 2, w którym przebywała rodzina z dzieckiem z niepełnosprawnością ruchową.

²¹ W trakcie kontroli NIK zajmowane przez rodzinę (jedna osoba dorosła i dwoje dzieci).

²² W trakcie kontroli NIK zajmowane przez rodzinę z dzieckiem z niepełnosprawnością ruchową (dwie osoby dorosłe i czworo dzieci).

²³ W przypadku jednej rodziny trwało przydzielanie mieszkania komunalnego, druga rodzina oczekiwała na przydział odpowiedniego mieszkania (usytuowanego na parterze, co było wymagane z uwagi na niepełnosprawność dziecka).

Jak ustalono, umowa stanowiąca podstawę pobytu w mieszkaniu chronionym została zawarta w dniu 3 sierpnia 2015 r. z terminem najmu do 31 grudnia 2015 r.²⁴ Ww. mieszkanie przyznane było osobie uprawnionej, tj. zgodnie z kryteriami określonymi w ustawie o pomocy społecznej i rozporządzeniu z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie mieszkań chronionych osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową i niepełnosprawność dziecka potrzebowała wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu (art. 53 ust. 1 ww. ustawy). Rodzaj i zakres wsparcia świadczonego w ww. mieszkaniu był uzależniony od indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych osób tam przebywających, co potwierdzał opis sytuacji bytowej rodziny i historia korzystania z udzielnych świadczeń przez OPS. Wsparcie świadczone w mieszkaniu chronionym określone w ustawie o pomocy społecznej obejmowało m.in.: pracę socjalną, poradnictwo specjalistyczne, naukę lub utrzymywanie posiadanego poziomu sprawności w zakresie: samodzielności życiowej, rozwijania kontaktów społecznych i pełnienia ról społecznych, a także pomoc - głównie w ubieganiu się o uzyskanie mieszkania komunalnego, poszukiwaniu pracy, czy załatwianiu spraw urzędowych i zagospodarowaniu czasu wolnego z dziećmi. Ocena sytuacji osoby korzystającej ze wsparcia oraz jego rodzaj i zakres, zgodnie z § 4 ust. 1 ww. rozporządzenia, przeprowadzana była co najmniej raz na 3 miesiące. Stosownie do § 4 ust. 2 tego rozporządzenia oceny dokonywali wspólnie pracownik socjalny (tzw. opiekun usamodzielniania) i osoba/osoby korzystająca ze wsparcia w mieszkaniu chronionym. Zmiany oceny sytuacji osoby korzystającej ze świadczeń, o których mowa w § 4 ust. 1 rozporządzenia, wprowadzane były w drodze uzgodnień i miały formę pisemną.

(dowód: akta kontroli str. 26-28, 37-71)

Szczegółowe oględziny mieszkania nr 2 wykazały, że dane w zakresie liczby pomieszczeń oraz metrażu (65,70 m²) były tożsame z danymi wynikającymi z karty ewidencyjnej tego mieszkania. Lokal składał się z pięciu pomieszczeń, w skład których wchodził a/ przedpokój, b/ pokój pierwszy po prawej stronie od wejścia tzw. pokój dzieci z szafami, szafkami i łózkami, c/ pokój drugi z łózkami, szafami, stołem i krzesłami oraz telewizorem, d/ kuchnia - wyposażona, m.in. w szafki, stół, lodówka, piec gazowy z piekarnikiem, oraz łazienka wraz z toaletą, kabiną prysznicową i pralką. Wszystkie przejścia pomiędzy pomieszczeniami nie miały progów, a szerokość drzwi wynosiła 90 cm, co stwarzało możliwość przejazdu wózkiem inwalidzkim. Metraż łazienki - 6,98 m² i jej wymiary (2,50x2,86 m) stwarzały możliwość poruszania się osoby niepełnosprawnej ruchowo.

Dyrektor SDS wyjaśniła, że obie rodziny zajmujące mieszkania chronione są wpisane na listę osób oczekujących na przydział mieszkania komunalnego. Rodzina z dzieckiem z niepełnosprawnością ruchową oczekuje na mieszkanie duże, tj. dostosowane do liczebności rodziny oraz usytuowane na parterze. Rodzina z mniejszego mieszkania chronionego otrzymała propozycję objęcia mieszkania komunalnego i jest w trakcie uzgodnień w tej sprawie. Dziecko z niepełnosprawnością ruchową przebywające w mieszkaniu chronionym, korzysta m.in. ze świadczeń rehabilitacyjnych i logopedycznych oferowanych na miejscu w SDS, co jest znacznym ułatwieniem dla rodziców. Dobra współpraca z rodziną rokuje jej szybkim usamodzielnieniem.

(dowód: akta kontroli str. 26-28, 37-71)

²⁴ Okres najmu był pięciokrotnie przedłużany aneksami sporządzonymi na podstawie decyzji Kierownika OPS. Na dzień kontroli umowa najmu obowiązywała do 31 sierpnia 2018 r. (na podstawie aneksu nr 5 z 3 sierpnia 2015 r.).

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W trakcie oględzin ustalono, że w łazience kabina prysznicowa nie była dostosowana do potrzeb osób niepełnoprawnych ruchowo, gdyż brak w niej było m.in.: uchwytów i siedziska. Również przy toalecie brak było uchwytu ułatwiającego korzystanie z niej osobie niepełnosprawnej. W powyższym zakresie NIK zwraca uwagę, iż w § 6 ust. 2 rozporządzenia z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie mieszkań chronionych wskazano, że wyposażenie pomieszczeń (...) w mieszkaniu chronionym uwzględnia podstawowe potrzeby i możliwości osób skierowanych. W § 6 ust. 3 rozporządzenia z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych wskazano natomiast, że wszystkie pomieszczenia w mieszkaniu chronionym, w którym ze wsparcie korzystają osoby niepełnosprawne ruchowo są pozbawione barier architektonicznych.

Dyrektor ŚDS wyjaśniła, że do dnia kontroli NIK osoby wynajmujące nie zgłaszały potrzeb zmiany kabiny natryskowej lub dostosowania jej do potrzeb osoby z niepełnosprawnością ruchową. Łazienka jest bardzo duża i umożliwia swobodne z niej korzystanie. Rodzice dziecka z niepełnosprawnością ruchową, nie zgłaszali żadnych trudności z korzystania z tej łazienki, wręcz przeciwnie są zadowoleni z jej wyposażenia i wielkości.

W dniu 29 sierpnia 2018 r., tj. w trakcie kontroli NIK, Dyrektor ŚDS poinformowała o zamontowaniu siedziska i uchwytów w łazience, ułatwiających korzystanie z niej osobom niepełnosprawnym.

(dowód: akta kontroli str. 29, 26-28, 37-71, 317-319)

Opis stanu
faktycznego

W latach 2015 do 2018 (stan na 30 czerwca) nie stwierdzono przypadków osób oczekujących na przydział miejsca w mieszkaniu chronionym.

(dowód: akta kontroli str. 10)

W ŚDS nie zarejestrowano skarg dotyczących prowadzenia mieszkań chronionych. Nie stwierdzono również, aby problematyka funkcjonowania mieszkań chronionych była przedmiotem kontroli wewnętrznych lub zewnętrznych prowadzonych w ŚDS.

(dowód: akta kontroli str. 4-5, 11-15)

W sprawie przygotowania się ŚDS do realizacji zadań w zakresie prowadzenia mieszkań chronionych, stosownie do przepisów znowelizowanej ustawy o pomocy społecznej Dyrektor ŚDS wyjaśniła, m.in. że utworzone w 2013 r. mieszkania chronione, w latach 2016/2017 zostały doposażone, przeprowadzono generalny remont klatki schodowej oraz bieżące remonty mieszkań. (...) W zależności od indywidualnej sytuacji zainteresowanych oraz ich potrzeb, usługi w ramach udzielonego wsparcia w tym mieszkaniu będą miały charakter usług treningowych bądź wspieranych.

(dowód: akta kontroli str. 4, 315-316)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Osobom niepełnosprawnym ruchowo, korzystającym z mieszkań chronionych usytuowanych na pierwszym piętrze budynku ŚDS nie został zapewniony swobodny do ich dostęp, zgodnie z wymaganiami określonymi w § 6 ust. 3 rozporządzenia z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych. Pomimo tego, że w myśl tego przepisu wszystkie pomieszczenia w mieszkaniu chronionym, w którym ze wsparcia korzystają osoby niepełnosprawne ruchowo, są pozbawione barier architektonicznych i dostępne dla tych osób z zewnątrz, podjazd dla wózków inwalidzkich oraz winda umożliwiająca wjazd na pierwsze piętro znajdowała się w jedynie w takiej części budynku ŚDS, z której brak było możliwości swobodnego przejścia do mieszkań chronionych.

Dyrektor ŚDS wyjaśniła, że nie mam możliwości zamontowania osobnej windy wyłącznie dla dwóch mieszkań chronionych wydzielonych w budynku ŚDS i dobudowania kolejnego podjazdu, ponieważ w budynku znajduje się już winda i jest podjazd. Z korytarza mieszkań chronionych jest możliwość przejazdu wózkiem inwalidzkim do części budynku, w której znajduje się winda. Przejazd ten jest jednak utrudniony, gdyż przechodzi przez pomieszczenia magazynowe kuchni i na chwilę obecną nie ma możliwości swobodnego otwarcia drzwi do korytarza mieszkań chronionych. Nie miała miejsca sytuacja wiążąca się z koniecznością otwarcia tych drzwi, ale jeśli zaistnieje, to niezbędny przejazd zostanie umożliwiony. Sytuacja ta ma się zmienić, gdyż planowana jest reorganizacja w budynku ŚDS. Podjęte zostaną wówczas działania w celu ułatwienia dostępności do windy dla osób z niepełnosprawnością ruchową przebywających w mieszkaniach chronionych.

(dowód: akta kontroli str. 26-28)

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁵, wnosi o podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie barier w dostępie osób niepełnosprawnych ruchowo do mieszkań chronionych.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 10 września 2018 r.

Kontroler
Agnieszka Roszczak-Fedorowicz
Główny specjalista kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu

Dyrektor

DYREKTOR
z up.

Janusz Madej
Wicedyrektor
Delegatury NIK w Opolu

podpis

²⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm. Dalej: ustawa o NIK.